

AKREDITIRANA PROGRAMSKA OPREMA ZA ELEKTRONSKO ARHIVIRANJE IN POTREBNI POSTOPKI ZA USKLADITEV Z ZAKONODAJO

Boštjan Gaberc^{*}, Sandi Rožman^{}**

UDK: 004:930.25.000.34

Boštjan Gaberc, Sandi Rožman: Akreditirana programska oprema za elektronsko arhiviranje in potrebni postopki za uskladitev z zakonodajo. Tehnični in vsebinski problemi klasičnega in elektronskega arhiviranja. Zbornik referatov z dopolnilnega izobraževanja, Maribor 7/2008, str. 453-456.

Izvirnik v slovenščini, izvleček v slovenščini in angleščini, povzetek v angleščini.

V prispevku bova avtorja predstavila praktične zakonske podlage za uvedbo elektronskega arhiviranja ter poudarila predvsem praktičnost in pomen uporabe orodij, s katerimi organizacija uvede zakonsko skladno elektronsko arhiviranje.

UDC: 004:930.25.000.34

Boštjan Gaberc, Sandi Rožman: Accredited Software for Electronic Archiving and Procedures Required for Adjustment with Legislation. Technical and Field Related Problems of Traditional and Electronic Archiving. Conference Proceedings, Maribor 7/2008, pp. 453-456.

Original in Slovenian, abstract in Slovenian and English, summary in English.

In the following article the authors will present practical legislative basis for the introduction of electronic archiving and put emphasis on practical use and the importance of using the tools with which organizations can introduce electronic archiving in accordance with the existing legislation.

Ključne besede: ZVDAGA, elektronski arhiv, notranja pravila, akreditacija.

1. UVOD

Z novo zakonodajo, predvsem pa z aktivno vpletenostjo avtorjev na obravnavanih področjih, posebej na segmentu elektronskega arhiviranja, se velikokrat postavljajo razna vprašanja s strani trenutnih in potencialnih uporabnikov.

Najpogostejša vprašanja so: kaj je potrebno za elektronsko arhiviranje, ali je to sploh potrebno, ali so potrebni drugi postopki, ali bo dokument, ki je v popolnosti skladen z novo zakonodajo, pravno-formalno veljaven v primeru uporabe v pravnih postopkih ipd. Iz tega razloga bomo na začetku najprej odgovorili na nekaj pogostih vprašanj, da pokažemo smernice, katerih dejanske rešitve pa so različne glede na poslovno okolje uporabnika.

^{*} Boštjan Gaberc, Mikrografija d.o.o., Foersterjeva 10, 8000 Novo mesto, Slovenija.

^{**} Sandi Rožman, Mikrografija d.o.o., Foersterjeva 10, 8000 Novo mesto, Slovenija.

2. ZAKONSKA PODLAGA

Na področju elektronskih arhivov je bila v letu 2006 sprejeta zakonodaja, ki bo v prihodnje bistveno uredila področje digitalizacije in elektronskega arhiviranja. Gre za nadgradnjo že v letu 2001 sprejetega zakona o elektronskem poslovanju in elektronskem podpisu. To so Zakon o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva ter arhivih (ZVDAGA) (Ur. l. RS, 30/2006), Uredba o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva (Ur. l. RS, 86/2006) ter Enotne tehnološke zahteve, verzija 1.0, ki so nastale na osnovi specifikacije MOREQ. Zaradi tehnološkega napredka bo v prihodnje potrebno tudi nadgrajevati ustrezne zahteve, tako bo tudi v letu 2008 izdana nova specifikacija MOREQ 2. Trenutno je na voljo delovna različica tega gradiva, seveda pa lahko vsakdo, ki ima interes na tem področju, aktivno sodeluje pri nastajanju specifikacije.

Osnovni namen zakonodaje na področju elektronskega arhiviranja ni obvezna uvedba programske opreme in potrebnih postopkov v organizacije, še posebno, če v teh organizacijah ne želijo uvesti tovrstnih rešitev. Če podjetje že sedaj arhivira v papirni obliki, lahko s tem brez težav nadaljuje tudi v prihodnje. Glede na tehnološki napredek in praktično uporabnost elektronskih arhivov pa se že sedaj in se bo tudi v prihodnje gotovo veliko organizacij odločilo za vpeljavo elektronskega arhiviranja. Ravno tu pa želi zakon narediti red na trgu, za kar je zadolžil Arhiv Republike Slovenije (v nadaljevanju ARS) kot nadzorni organ, ki bo preveril in odobril, da so programska oprema in potrebni postopki res skladni z zakonodajo. Potrebno je poudariti, da ARS oziroma njegova inšpekcijska služba ne bo preverjala končnih uporabnikov elektronskih arhivov, temveč le akreditirane ponudnike tovrstne programske opreme. Prav tako bo ARS potrdil notranja pravila (več v nadaljevanju), če bodo skladna z zakonodajo. Naloga organizacije je, da ta pravila tudi dosledno upošteva. To pa posledično pomeni, da ARS ne bo odgovarjal, če organizacija ne bo dejansko poslovala skladno z zakonodajo kljub uporabi akreditiranega elektronskega arhiva ter postopkov.

V vprašanju glede pravno-formalne veljavnosti, ki smo ga zastavili na začetku, je posebej zanimivo, da se organizacije lahko lotijo elektronskega arhiviranja elektronskih dokumentov tudi brez potrjenih notranjih pravil, brez akreditiranega arhiva in po svojem sistemu dela, a lahko kljub temu uveljavljajo svojo pravno veljavnost. Edina razlika je, da bodo pri tem imele na sodiščih precej več dela z dokazovanjem pravilnosti delovanja celotnega postopka, ki mora biti skladen z zahtevami iz ZVDAGA, medtem ko bodo organizacije s potrjenimi notranjimi pravili, usklajenimi postopki ter akreditirano programsko opremo imele pri tem manj dela, saj je to »delo« že opravil ARS kot nadzorni organ.

Princip, ki ga zasleduje ARS, je preveriti in potrditi, da je vsebina dokumenta od njegovega digitalnega zajema do prenosa v el. arhiv identična skozi celoten postopek.

Da bi to zagotovili, pa je potrebno najprej zagotoviti verodostojen - akreditiran el. arhiv, primerno programsko in strojno opremo ter podrobno opisane postopke (notranja pravila), ki so potrebni, da se dokument elektronsko arhivira.

V primeru, da za organizacijo storitev zajema do elektronskega arhiviranja opravlja zunanji izvajalec, mora le-ta zagotoviti v gornjem odstavku opisane elemente.

3. AKREDITIRAN ELEKTRONSKI ARHIV

V podjetju Mikrografija se kot prvi v Sloveniji lahko pohvalimo z akreditirano programsko opremo za elektronsko arhiviranje, ki je kot rešitev sicer že nameščena več kot 8.000-krat v Sloveniji, Evropi in drugod po svetu.

Postopka akreditacije smo se lotili v začetku leta 2007, kar je predstavljalo za podjetje kar precejšen zalogaj tako s finančnega kot kadrovskega vidika. Če pa se projekta ne bi lotili odgovorno in zavestno, bi se verjetno z njim ukvarjali še danes.

Posebna strokovna komisija iz ARS-a je večkrat prišla in preverila vse zahtevane funkcionalnosti, ki jih mora zagotavljati elektronski arhiv skladno z točkami ETZ (Enotne tehnološke zahteve).

Med preverjanjem smo skupaj ugotovili, da programska oprema s svojo odprtostjo omogoča celo več od zahtevanih funkcionalnosti, predvsem kar se tiče uporabniškega dela.

Sedaj lahko našim dosedanjim in bodočim naročnikom zagotovimo elektronski arhiv, ki je skladen z zakonodajo.

4. POSTOPKI, POTREBNI ZA UVEDBO ELEKTRONSKEGA ARHIVA V SKLADU Z ZAKONODAJO

Kot že omenjeno, je potrebno poleg akreditiranega elektronskega arhiva urediti tudi postopke, ki zagotavljajo nespremenljivost vsebine dokumenta vse od njegovega zajema. Pri tem je ARS sestavil dokument »Kontrolni seznam za preverjanje usklajenosti notranjih pravil z ZVDAGA in potrjevanje«, s katerim si organizacija oziroma zunanji izvajalec pomaga pri izdelavi notranjih pravil.

V primeru, kadar se presoja notranja pravila organizacije, ki ima celoten proces od zajema do elektronskega arhiviranja postavljen znotraj organizacije, morajo biti notranja pravila v celoti skladna s postopki, ki potekajo v organizaciji sami.

V primeru, kadar določene postopke izvaja zunanji izvajalec, mora imeti le-ta za te postopke potrjena notranja pravila, organizacija pa se v svojih notranjih pravilih le sklicuje na njih, vendar pa je zelo pomembno, da so skladna, kar v praksi pomeni, da morajo biti narejena tako, da ustrezajo in so usklajena z vsako organizacijo posebej.

5. SKLEP

Naše razmišljanje o digitalizaciji in obvladovanju dokumentacije v elektronski obliki lahko zaključimo s spoznanjem, da je tehnologija zrela, postopki pa ustrezno optimizirani in preizkušeni v praksi. Rešitve prinašajo prednost in prihranke podjetjem ter optimirajo delo zaposlenih.

Kljub začetnim dvomom se je Arhiv Republike Slovenije kot odgovorni nadzorni organ temeljito in strokovno lotil projekta, kar je razvidno tudi iz rezultatov, med katere lahko naštejemo akreditirano programsko opremo, nekaj potrjenih notranjih pravil, nekaj pa jih še čaka na potrditev. To le dokazuje, da smo se v Sloveniji dobro pripravili in odzvali na zakonske zahteve, ki pa - kakor smo že spoznali - tudi večinoma sovpadajo z mednarodnimi smernicami in standardi.

Tako bodo organizacije v Sloveniji pridobile dobre temelje, da se odločijo, kako bodo v svojih poslovnih okoljih pokrile vse bolj občutljiv segment elektronskega arhiviranja, ponudniki pa bomo z zakonsko skladno programsko in strojno opremo z medsebojnim dviganjem konkurenčnih prednosti le doprinesli k novim pridobitvam, izboljšavam in tehnološkemu napredku.

6. VIRI IN LITERATURA

- *Internet: Spletni naslov <http://arhiv.gov.si>.*
- *Mikrografija: Interno gradivo, 2002-2006.*
- *Internet: Spletni naslov <http://www.easy.de>.*
- *Internet: Spletni naslov <http://www.aiim.com>.*

SUMMARY

ACCREDITED SOFTWARE FOR ELECTRONIC ARCHIVING AND PROCEDURES REQUIRED FOR ADJUSTMENT WITH LEGISLATION

Our deliberation on digitalization and managing records in electronic form came to the conclusion that we have the right technology and the procedures, which are adequately optimized and tested. Solutions provide advantage and savings to businesses and optimize work of the employees. Although there were some doubts in the beginning, the Archives of the Republic of Slovenia, as the responsible supervisor, took on the project thoroughly and professionally, which is also confirmed by the results - accreditation of software and some confirmed internal rules. This proves that Slovenia is well prepared and responds to legislative demands, which are - as we already realized - mostly in accordance with international directives and standards.

Therefore, the organizations in Slovenia will gain solid foundations to choose how their business environment will cover the very sensitive section of electronic archiving. Providers of software and hardware equipment will contribute to new achievements, improvements and technological progress with products, which will be in accordance with legislation.